

Intervju Broja

RASIM LJAJIĆ, MINISTAR ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA I PREDSEDNIK NACIONALNOG SAVETA ZA SARADNJU SA HAŠKIM TRIBUNALOM

ISTINA, ODGOVORNOST, POVERENJE

Rasim Ljajić

Završetkom haške priče neće poteći med i mleko Srbijom i Crnom Gorom. Pred nama je još puno teškog posla i ispunjavanja obaveza. Haški Tribunal je prepreka bez čijeg uklanjanja ne možemo napred. Obaveza koju moramo da ispunimo. To nam je kamen oko vrata. Tegovi na nogama. Sa njima ne možemo da trčimo ka Evropi

U ovom intervjuu za "Pravdu u tranziciji" govori ministar za ljudska i manjinska prava i predsednik Nacionalnog saveta za saradnju sa Haškim tribunalom Rasim Ljajić.

- Javnost u zemlji je prilično polarizovana oko pitanja saradnje sa Haškim tribunalom. Tako se u nekim istraživanjima koje smo sprovedeli čak 33 odsto ispitanika protivilo svakoj saradnji sa ovom institucijom - čak i po cenu uvođenja sankcija. To uopšte nije zanemarljiv procenat! S druge strane, jedan deo javnosti, pre svega, nevladine organizacije, shvataju značaj saradnje sa Tribunalom.

Upravo se taj deo javnosti najviše i protivio garancijama koje je država davala haškim optuženicima za njihovo privremeno puštanje na slobodu, tvrdeći da se radi o ljudima koji se terete za najteža krivična dela?

- S obzirom na ovoliko različitost u javnom mnjenju, mi bukvalno moramo da tražimo najbolja rešenja. Cilj garancija je bio da država pokaže brigu za svoje građane bez obzira što su optuženi. Jer, svaki od njih je nevin dok se ne dokaže suprotno. Osim toga, hteli smo da podstaknemo i doborovoljne predaje.

Naravno, ovde je reč i o našim obavezama prema međunarodnoj zajednici. Ali ja ne bih rekao da je saradnja sa Haškim tribunalom samo ispunjavanje političkih obaveza već je i naša moralna obaveza da sarađujemo sa tim sudom.

Zato mislim da je ovaj princip u izvesnoj meri dao značajne rezultate. Kao što znate, već posle prvih garancija, usledio je čitav niz doborovoljnih predaja. Rezultat svega toga bio je da su sudije Haškog tribunala daleko više uvažavale naše naredne garancije, pa je tako 12 optuženika pušteno da se brani sa slobode do početka suđenja.

Naravno, uslov da optuženi dobije garancije bio je da se doborovoljno predao Tribunalu. To je ujedno bio i motiv za neke oficire Vojske Republike Srpske da se predaju vlastima u Beogradu, iz prostog razloga što bi bilo teško da ovakve garancije dobiju od BiH. Zbog svega ovoga, mislim da je traženje manjkavosti u takvom vidu saradnje manje važno od toga da se svi optuženi nađu pred sudom.

Da li su saradnja sa Haškim tribunalom i poverenje koje je ova institucija stekla u državnu zajednicu SCG uticali da se na privremenoj slobodi nađu i Milan Milutinović i Dragoljub Ojdanić kojima su ovi zahtevi već nekoliko puta odbijani?

- Potpuno ste u pravu. Dobrovoljne predaje i bolja saradnja SCG sa Tribunalom, i te kako su uticali na Tribunal da nekim optuženicima dozvoli da se do početka suđenja brane sa slobode. U toj grupi su se našli i Milutinović i Ojdanić. Ključni momenat je upravo bio taj - činjenica da se u jednom relativno kratkom vremenskom periodu 15 ljudi dobrovoljno predalo Tribunalu.

S druge strane, oni su pušteni i jer su manje-više sva imena sa kosovske optužnice povezana. Bilo bi neprincipijelno da sud neke od njih pusti na slobodu a druge zadrži u Ševeningenu.

Kakve informacije imate o kretanju Ratka Mladića? Koliko od onoga što rade policija i druge službe na njegovom pronalaženju dolazi do Vas?

- U ovom trenutku niko nema relevantna saznanja o kretanju Ratka Mladića. Zna se da je negde do 15. maja 2002. godine, bio u vojnim objektima i da ih je tada napustio. Pretpostavlja se da je odatle otišao u

jedno vikend - naselje u okolini Valjeva odakle mu se gubi svaki trag. Sve ostalo o njegovom skrivanju su spekulacije.

Tako je prema jednoj priči otišao u Rusiju, ali se u nekom trenutku uplašio da će ga ruska mafija, koja ga je čuvala, prodati za novac i predati Tribunalu. Posle toga se, prema neproverenoj informaciji, vratio na ove prostore. To je, ponavljam čista spekulacija, jer proverama nismo mogli da dođemo ni do kakvih dokaza koji bi ovo potvrdili.

Od tada pa do danas bilo je na desetine provera. Neke od njih su trajale i po više dana. Imali smo akcije na Zlatiboru, tražili smo ga i u okolini Beograda, na privatnim klinikama, u stanovima. Poslednja provera urađena je u novembru, na osnovu dojave koju smo dobili kao proverenu informaciju da je Mladić na tom mestu. Na žalost, akcija je bila neuspešna, jer on nije bio tamo gde se očekivalo.

Obezbeđenje

Izjavili ste da imate obezbeđenje kojem vrlo često znate da pobegnete. Kada uspevate u tome?

- Vrlo često. Čovek sam koji nije navikao da ima obezbeđenje. Prvo, kada sam ovde došao, imao sam pravo na jednog pratioca. Iako sam potpisao rešenje kojim mi se on dodeljuje, rekao sam da mi ne treba. Međutim, sada kad imam dvojicu ili trojicu, još toliko mi je teže. Obično im se ne javljam kad izlazim popodne ili uveče.

Kako izgledaju Vaši razgovori sa Karlom del Ponte? Često izjavljuje da ne voli da razgovara sa našim političarima ali da ceni svoje kolege sudije i tužioce.

- Mislim da tužilac za ratne zločine i specijalni sud rade rudarski i, rekao bih, vraški težak posao. Tim ljudima svakako treba odati priznanje za to. I ovo nije samo moje mišljenje. Mislim da ga delim sa većinom u međunarodnoj zajednici.

Na žalost, mislim da se njihov rad više vrednuje i ceni vani, nego ovde. Prvo, ljudi ovde malo znaju o njima zbog čega bi njihov rad trebalo predstaviti javnosti da se uveri da je taj posao, ne samo težak, već je i skopčan sa mnogim rizicima.

Što se tiče razgovora sa glavnim tužiocem Haškog tribunala, jedini način da steknete nečije poverenje jeste da govorite istinu, da ne obećavate ono što ne možete da ispunite i da verujete u to što radite. Ja verujem da je saradnja sa Tribunalom nesumnjivo od primarnog interesa za ovu zemlju. I u političkom, i u svakom drugom smislu. I potpuno sam ubeđen da, ako završimo ovaj posao i ako stavimo tačku na haške probleme, ova će zemlja imati vrlo blisku evropsku perspektivu.

U protivnom, biće izuzetno teško da napredujemo ka evropskim integracijama. Tada bismo ostali poslednja pariya u Evropi, a na tom putu bi nas pretekle mnoge zemlje u regionu.

Kako vidite državnu zajednicu posle ispunjenja haških obaveza?

- Ako rešimo slučaj Ratka Mladića, predviđam da bismo od juna do oktobra mogli da zaključimo Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj uniji što bi bio ogroman napredak. Odmah posle toga, još ove godine, mogli bismo i da budemo primljeni u Partnerstvo za mir, a 2008, kada je novo proširenje NATO-a, mogli bismo, zajedno sa Hrvatskom, da postanemo i članica ove institucije. Time bi država, praktično, trasirala svoj evropski put.

I bez obzira na promenu vlasti, taj put niko ne bi mogao da dovede u pitanje. Da ne govorim da bi završetkom haškog pitanja i pregovaračke pozicije zemlje bile značajno ojačane pred teškim temama, kao što su Kosovo i državna zajednica.

Žalim za "Vukovarskom trojkom"

U Haškom tribunalu je počelo suđenje "vukovarskoj trojki", predmetu za koji su se nedavno

„otimale“ i Hrvatska i Srbija. Da li Vam je žao što Beograd nije dobio ovo suđenje?

- Jeste. To nekako smatram našim neuspehom, iako su realno govoreći, u početku šanse bile na strani Hrvatske. Jer, praksa Tužilaštva je da ustupi predmet onoj državi na čijoj je teritoriji zločin počinjen kako bi se pravda približila žrtvama. Zato je Zagreb imao veće šanse u startu. Ali, ipak, mislim da smo imali uverljiv i dobar nastup i iskreno sam očekivao da dobijemo taj predmet. To smatram i ličnim neuspehom.

Kako Nacionalni savet saraduje sa vojskom? Da li i posle nekoliko potraga za dosijeom Ratka Mladića imate utisak da neko ipak pokušava da opstruiše saradnju sa Hagom ili je vojna dokumentacija zaista rasuta po Srbiji pa je teško pronaći sva dokumeta koja tužilaštvo traži?

- Mislim da su se stvari značajno promenile od kada je na čelo ministarstva odbrane došao Zoran Stanković i smatram da je on opredeljen za potpunu saradnju sa Tribunalom. On i ja smo imali vrlo uspešan sastanak sa predstavnicima vojske na kom smo definisali obaveze i zadatke koji se odnose na Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju. Od tada postoji potpuna spremnost vojske da dostavi svu traženu dokumentaciju i ona po tom pitanju čini maksimalne napore.

Mi sada želimo da omogućimo Tužilaštvu haškog tribunala uvid u sve ove arhive. Time bi otpale sve dileme da li vojska ili neki drugi organ skriva ova dokumenta. Međutim, ukoliko ih učinimo dostupnima, sve optužbe bi bile potpuno deplasirane.

Branioци ili pravni savetnici haških optuženika često tvrde da Tužilaštvo haškog tribunala ima primat kada zatraži neka dokumenta. Da li je to istina ili samo strategija odbrane?

- Ne, nije istina. Postupak za dostavu dokumentacije je identičan i za tužilaštvo i za odbranu. Niko ne sme da ima preferencijalni tretman. jer, ako bismo više izlazili u susret odbrani, onda bi država bila, na neki način, strana u sporu.

Da li je procedura spora? Jeste, vrlo često. Pogotovo ako zahtev nije dovoljno precizan. Tada se kontaktira strana koja ga traži, pa ona ponovo šalje zahtev, i eto gde prođe vreme. S druge strane, neka dokumenta su pod zaštitnim merama tako da pod istim tim merama moraju da budu i data. Sve ovo jednako važi i za Tužilaštvo i za odbranu.

Kada su Jovica Stanišić i Franko Simatović pušteni na privremenu slobodu, u nekim medijima su se pojavile spekulacije da oni zapravo, principom "kesa na glavu" primoravaju ostale optuženike da se predaju. Da li je to tačno?

- To nema nikakve veze sa istinom. Apsolutno nikakve. O ovoj temi sam više puta razgovarao i sa bivšim predsednikom Tribunala sudijom Teodorom Meronom. Hag nema nikakvih primedbi na to kako mi opserviramo haške optuženike koji su na slobodi do početka suđenja. Zaista, nadležne službe vrlo profesionalno obavljaju svoj posao, i ni u jednom slučaju nismo imali nekih većih problema. U početku je samo postojalo pitanje kako da se organizuje put generala Vladimira Lazarevića pošto nije iz Beograda, ali i to je rešeno.

Uskoro će u Hagu biti održano ročište po tužbi BiH protiv SCG. Kakva su Vaša očekivanja?

- Najbolje rešenje bilo bi ono do kog bi se došlo vansudskim putem. Ako to već nije učinjeno onda će sud dati svoju ocenu. U svakom slučaju, mislim da bi za proces pomirenja bilo bolje da je došlo do političkog dogovora između Beograda i Sarajeva. Pošto se to nije dogodilo, ne ostaje nam ništa drugo nego da čekamo odluku suda.

Jednom ste izjavili da je prihvatanje funkcije predsednika Nacionalnog saveta za saradnju sa Haškim tribunalom, posle ulaska u DOS, Vaš najveći politički rizik i da je kod Vas uvek prisutno pitanje – šta ako nešto kažete ovde, a nekome u Sandžaku ne bude po meri. Slično ste govorili i o Srebrenici – da s jedne strane pripadate narodu čije su žrtve tamo, a da sa druge – branite interese države i kojoj živite i koja je zbog tih dešavanja napadnuta. Da li i danas tako razmišljate?

- I u političkom i u svakom drugom smislu ovo je najosetljivija oblast. Jer ako kažem da ne znamo gde je Mladić, verovatno će dobar deo Sandžaka reći da govorim nešto što nije istina. Ili da pričam jezikom Beograda koji skriva Ratka Mladića, i da sam, na neki način, instrumentalizovan, zato što kažem da ne znam gde se on krije.

S druge strane, Srebrenica je vrlo posebna priča, jedan stravičan zločin koji se dogodio. Tu nema nikakve dileme, nikakvog licitiranja i mislim da je obeležavanje desetogodišnjice Srebrenice bila dobra prilika da se i javnost u Srbiji suoči sa stravičnim zločinom koji se tamo dogodio.

Diplomirali ste na Medicinskom fakultetu a političar ste. Koja je to terapija najbolja za državu ?

- Narodu treba veoma jasno reći: završetkom haške priče neće poteći med i mleko Srbijom i Crnom Gorom. Pred nama je još puno teškog posla i ispunjavanja obaveza, baš kao što su to i druge zemlje morale da urade, ako su želele da postanu deo evropske porodice naroda i država.

Objektivno, po makroekonomskim pokazateljima o stepenu reformi, zemlja smo koja je daleko iznad Bugarske i Rumunije i još nekih država koje su bliže Evropskoj uniji od nas. Ali, mi imamo problem koji još nije rešen. Hag.

Sanduci iz Busovače

Deo vojne dokumentacije zaista nije arhiviran. Postoje džakovi sa spisima koji još nisu otvarani pa ni ne znamo šta je u njima. Upravo na sastanku sa ministrom Stankovićem, jedan od predstavnika vojske je rekao da je od 1990. godine iz Busovače doneto 397 sanduka sa raznim dokumentima. Neki od njih datiraju još iz 1945. godine. Uprkos tome do dan - danas su – zatvoreni. Isto se dogodilo i pri povlačenju snaga sa Kosova i iz bivših jugoslovenskih republika kada je deo dokumentacije donet u Beograd, a deo ostao u sportskim halama i drugim objektima koji za to uopšte nisu namenjeni. Dakle, potrebno je da se sva ta dokumentacija arhivira kako bi mogla da bude dostupna i nama i Tribunalu.